

The background of the slide is a spiral-bound notebook. The left side shows the silver metal spiral binding. The pages are a light beige color with a faint, repeating grid pattern. The text is centered on the page.

Тема 5. Світовий ринок товарів і послуг

5.1. Світовий ринок як поняття

Світовий ринок – це сукупність національних ринків, поєднаних між собою всесвітніми господарськими зв'язками на підставі міжнародного поділу праці, спеціалізації, кооперування, інтеграції виробництва і збуту товарів і послуг

Світовий товарний ринок є

- 1) світовий ринок проявляється через міжнародну торгівлю яка є сукупністю зовнішньої торгівлі країн світу;
- 2) сферою стійких товарно-грошових відносин між країнами, породжених міжнародним розподілом праці, який відображує основні функціональні взаємозв'язки між попитом і пропозицією на світовому ринку, кількісні обсяги експорту та імпорту, а також рівноважну ціну, за якою відбувається міжнародна торгівля;
- 3) це сфера товарного обміну, де діють відносини щодо купівлі-продажу товарів та здійснюється конкретна господарська діяльність, пов'язана з реалізацією товарів;
- 4) це категорія товарного виробництва, яке не обмежується рамками національної економіки, а в пошуках збуту власної продукції виходить за національні межі;
- 5) характеризується оптимізацією використання важливих факторів виробництва, спрямованих на створення конкурентних засад у його розвитку.

Світовий ринок послуг — це система пересічення інтересів покупців та продавців послуг, функціонування якої регулюється ринковими законами/

Послуга — це зміна умов належності особи або товару будь-якому економічному суб'єктові, яка впливає з діяльності іншого економічного суб'єкта зі згоди першого.

Якісні відмінності товарів і послуг

Товари	Послуги
Відчутні	Невідчутні
Видимі	Невидимі
Підлягають збереженню	Не підлягають збереженню
Експорт товару означає вивіз його з митної території за кордон без зобов'язання про ввіз назад	Експорт послуг означає надання послуги іноземцеві, тобто нерезиденту, навіть якщо він перебуває на митній території країни

Класифікація послуг

1. У країнах ОЕСР і публікаціях ЮНКТАД послуги поділені на п'ять категорій:

- фінансові;
- інформаційні (комунікаційні);
- професійні (виробничі);
- туристичні;
- Соціальні;

2. Класифікація послуг МВФ:

- морські перевезення;
- інші види транспорту;
- подорожі;
- інші приватні послуги;
- інші офіційні послуги.

3. Секретаріат СОТ розділив послуги на 12 секторів:

- 1) бізнес-послуги (з включенням професійних та комп'ютерних);
- 2) послуги зв'язку;
- 3) будівельні та інженерні послуги;
- 4) послуги дистриб'юторів;
- 5) освітні послуги;
- 6) екологічні послуги;
- 7) фінансові послуги (страхування та банківські);
- 8) медичні послуги;
- 9) послуги в галузі туризму та подорожей;
- 10) рекреаційні, культурні та спортивні послуги;
- 11) транспортні послуги;
- 12) інші послуги.

Ці 12 секторів були розподілені на 155 підсекторів

4. Світовий Банк використовує класифікацію послуг, яка має на меті зв'язати їх з рухом факторів виробництва:

- у факторні послуги (factor services) - платежі, які виникають у зв'язку з міжнародним рухом факторів виробництва, в першу чергу з капіталом та робочою силою (доходи чи інвестиції, роялті та ліцензійні платежі, заробітна плата, сплачена нерезидентам);
- нефакторні послуги (non-factor services) - послуги, які не зв'язані з рухом факторів виробництва (транспорт, туризм, інші нефінансові послуги).

5.2. Показники міжнародної торгівлі

Сукупність показників розвитку міжнародної торгівлі можна поділити на 4 групи:

I. Обсягові (масштабів, абсолютні):

- 1) експорт,
- 2) реекспорт,
- 3) імпорт,
- 4) реімпорт,
- 5) зовнішньоторговельний обіг

ЗТО = Е + І, де

ЗТО — зовнішньоторговельний обіг;

Е — обсяг експорту (у вартісних одиницях);

І — обсяг імпорту (у вартісних одиницях)

6) генеральна торгівля

$ГТ = Е + І + Т$, де

ГТ — генеральна (загальна) торгівля;

Е — вартість експорту;

І — вартість імпорту;

Т — вартість транзитних товарів, перевезених через територію країни.

7) спеціальна торгівля

СТ = ЗТО – реекспорт – реімпорт

8) фізичний обсяг торгівлі. Індекс фізичного обсягу розраховується за формулою:

$$I_{ф.о.} = \frac{\sum q_1 P_0}{\sum q_0 P_0},$$

Іф.о — індекс фізичного обсягу;

Р — ціна товару в базисному періоді;

q_1 — кількість товару в періоді, що вивчається;

q_0 — кількість товару в базисному періоді.

II. Структурні:

- 1) товарна структура;
- 2) географічна структура
- 3) інституційна торгівля;
- 4) видова структура – розподіл торгівлі за видами товарного обміну.

III. Динаміки та результативності

1) темпів росту:

1.1) темпи росту експорту

$$\text{Тр.е.} = \text{Ез.р.} / \text{Еб.р.} * 100\%, \text{ де}$$

Тр.е. – темпи росту експорту;

Ез.р. – обсяг експорту в звітному році;

Еб.р. – обсяг експорту в базисному році.

1.2) темпи росту імпорту

$$\text{Тр.і.} = \text{Із.р.} / \text{Іб.р.} * 100\%, \text{ де}$$

Тр.і. – темпи росту імпорту

Із.р. – обсяг імпорту в звітному році;

Іб.р. – обсяг імпорту в базисному році.

1.3) темпи росту зовнішньоторговельного обігу

$\text{Тр.зт.об.} = \text{ЗТОз.р.} / \text{ЗТОб.р.} * 100\%$, де

Тр.зт.об. – темпи росту зовнішньоторговельного обігу;

ЗТОз.р. – обсяг зовнішньоторговельного обігу за звітний рік;

ЗТОб.р. – обсяг зовнішньоторговельного обігу за базисний рік.

2) темпи приросту:

2.1) темпи приросту експорту

$\text{Тпр.е.} = \text{Тр.е.} - 100\%$,

2.2.) темпи приросту імпорту

$\text{Тпр.і.} = \text{Тр.і.} - 100\%$,

2.3) темпи приросту зовнішньоторговельного обігу

$\text{Тпр.зто} = \text{Тр.зто.} - 100\%$

Показники результатів:

- сальдо торговельного балансу,
- сальдо балансу послуг,
- сальдо некомерційних операцій
- сальдо балансу поточних операцій
- індекс «умови торгівлі»,
- експорт на душу населення,
- імпорт на душу населення,
- експортна квота;
- імпортна квота;
- квота зовнішньоторговельного обігу.

Класифікація торговельних потоків за методикою Світової організації торгівлі *

Торгівля товарами	Торгівля послугами
Сільськогосподарськими Добувної промисловості Обробної промисловості та готовими виробами	Транспортними Туристичними Іншими комерційними послугами
Сільськогосподарські продукти, в т.ч. Продовольство Паливні товари та видобуток корисних копалин Продукція виробництва, в т.ч. Метали та сталь Продукція хімічної промисловості Офісне та телекомунікаційне обладнання, в т.ч. Телекомунікаційне обладнання Інтегровані мережі та електронні компоненти Electronic Data Processing обладнання Транспорт Текстиль Одяг	Комунікаційними та зв'язку (в т.ч. телекомунікаційними) Будівництва Страхові Фінансові Комп'ютерні та інформаційні Ліцензійні та патентні Інші бізнесові Особистісні, культурні, рекреаційні, відпочинку, в т.ч. аудіовізуальні

* існує також загальновизнана класифікація Міжнародного валютного фонду.

5.4. Види міжнародної торгівлі

Види міжнародної торгівлі, які можна систематизувати за наступними ознаками:

1) За специфікою об'єкту:

1.1) торгівля товарами: сировинними; паливними; продовольчими; напівфабрикатами; готовими виробами: а) виробничого призначення; б) невиробничого призначення);

1.2) торгівля послугами: виробничими; транспортними; експедиторськими; консультаційними; консигнаційними; посередницькими; туристичними; маркетинговими; обліковими; орендними; ліцензійними; іншими послугами;

2) За специфікою взаємодії суб'єктів:

2.1) традиційна (проста) торгівля ;

2.2) торгівля кооперованою та спеціалізованою продукцією;

2.3) зустрічна (компенсаційна) торгівля;

Різновиди міжнародної зустрічної торгівлі

1. Товарообмін ні операції та компенсацій ні угоди на безвалютній основі	1.1. Угоди з одиноразовою поставкою	1.1.1. Бартерні угоди
		1.1.2. Пряма компенсація
	1.2. Угоди з тривалими термінами виконання. Глобальні угоди	1.2.1. Базові угоди
		1.2.2. Угоди про товарообмін на основі листа зобов'язання
		1.2.3. Протоколи

Різновиди міжнародної зустрічної торгівлі

2. Компенсаційні угоди на комерційній основі	2.1. Короткочасні компенсаційні угоди	2.1.1. Часткова компенсація
		2.1.2. Повна компенсація
		2.1.3. Трьохстороння компенсація
		2.1.4. Короткочасні зв'язані угоди
	2.2. Зустрічні закупки	2.2.1. Паралельні угоди
		2.2.2. Джентельменські угоди
		2.2.3. Угоди з доданням фінансових зобов'язань
	2.3. Довгострокові авансові закупки	

Різновиди міжнародної зустрічної торгівлі

3. Компенсацій ні угоди на основі домовленост ей про виробниче співробітниц тво	3.1. Великомасшта бні довгострокові компенсаційні угоди із зворотньою закупкою товарів	3.1.1. Угоди з зобов’ язаннями про компенсації вартості обладнання, яке поставляється
		3.1.2. Угоди з зобов’ язаннями по компенсаційним закупкам рівними чи нижчими за вартістю обладнання, яке поставляється
	3.2. “Угоди про розподіл продукції”	
	3.3. Угоди “розвиток-імпорт”	

Види міжнародної торгівлі

3) за специфікою регулювання:

3.1) звичайна торгівля

3.2) торгівля за режимом найбільшого сприяння;

3.3) дискримінаційна торгівля

3.4) преференційна торгівля

Основні товарні позиції України на світовому ринку:

- металопродукція
- хімічна продукція
- продукція машинобудування
- товари агропромислового комплексу

Експорт технологічних товарів:

- ліцензії
- патенти
- лізингові операції
- науково-технічна співпраця
- інтелектуальний капітал

Основні групи експортних позицій українських послуг:

- транспортні послуги,
- різні ділові, професійні та технічні послуги,
- послуги з ремонту;